

Vierasperäiset sanat ja kouluopetus.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kielitoimisto on 1.9.45 lähettänyt maamme suomenkielenopettajille näin kuuluvan kiertokirjeen:

Sekä yliopisto-opetuksessa että julkisessa käytännössä on todettu, että suurella osalla sivistyneistöämme ei ole nykyisin selvää käsitystä suomen kielen ns. vierasperäisten sanain sekä yleisesti esiintyvien ulkomaisten nimien kirjoittamisen, ääntämisen ja taivuttamisen periaatteista. Syy tähän valitettavaan asiain-tilaan on ilmeisesti kouluopetuksessa: kouluissamme on, varsinkin varhemmin, liian vähän kiinnitetty huomiota näiden seikkain opettamiseen. Käytännössä olevissa kieliopeissamme on kyllä annettu niistä tarpeellisia ohjeita (Setälän Suomen kielioppi § 46, Setälä—Niemen Suomen kielen oppikirja § 152—, Kettunen—Vaulan Suomen kielioppi § 21, 28, Airilan Suomenkielen oikeinkirjoitusoppi § 21—, jne.), mutta näyttää siltä, kuin nuo oppikirjojen kohdat olisi monesti suorastaan lukematta sivuutettu.

Sanottaneen, että äidinkielen opetuksen varatut tunnit eivät riitä vierasperäisten sanain käsittelyyn. Mutta kun muistamme oman oikeinkirjoituksemme verrattoman helpouden ja tiedämme, miten paljon enemmän esim. ruotsinkielisissä kouluissamme joudutaan uhraamaan samasta äidinkielen viikkotuntimäärästä alkeellisten ortografiaseikkojen harjoitteluun, on oikeus odottaa, että suomalaisten koulujen vastaavista tunteista kohtuullinen osa liikenee käytettäväksi puheena olevaan tarkoitukseen.

Parin viime vuosikymmenen kuluessa ovat kielemme vierasperäisten, varsinkin ns. sivistyssanain kirjoituksen ja ääntämyksen periaatteet suuressa määrin vakiintuneet M. Airilan ja K. Cannelinin v. 1920 julkaiseman *V i e r a s p e r ä i s e t s a n a t*-nimisen oppaan edusta-

maan suuntaan. Ajateltakoon vain sel- laista aikaisemmin vallinnutta kirja- vuutta kuin *agitatsiooni* (äännettynä usein *agitatsiooni*), *agitatsio*, *agitatio*, jotka nyt ovat vaihtuneet parhaassa kirjallisuudessa vakiintuneeseen asuun *agitaatio*; samaten sellaista verbi- tyyppiä kuin *ratifioerata*, jonka nykyisin on syrjäyttänyt luontevasti omaperäisiin johdannaisiimme liittyvä tyyppi *ratifioida*; huom. myös sellaiset sanat kuin *alkoholi* ja *konttori*, jotka nyt yleisesti kirjoitetaan ja äännetään näin, mutta joita aikaisemmin kirjoitettiin *alkohooli* ja *konttoori* (ja äännettiin usein »alkko- hooli» ja »konttuuri»).

Kun prof. Airila tänä vuonna on Suo- malaisen Kirjallisuuden Seuran kieli- valiokunnan avustamana julkaissut uuden, laajennetun laitoksen mainittua ohjelueteloaan, SKS:n kielitoimisto roh- kenee täten kiinnittää arvoisain suomen kielen opettajain huomiota tähän apu- neuvoon ja kehoittaa heitä tutustumaan siihen sekä opettamaan sopivaksi katso- mallaan asteella — joka tapauksessa myös jo keskikoulussa — vierasperäisten sanain kirjoittamisen, ääntämisen ja (etenkin nimien) taivuttamisen pääperi- aatteet (siis esim., että on kirjoitettava *Bordeaux'hon* eikä *Bordeauziin* jne.). Tällöin lienee hyödyllistä tähdentää, että vierasperäisten appellatiivien ääntämi- sessä on kauttaaltaan pyrittävä noudat- tamaan suomen kielen ääntämissääntöjä, niin että kun kirjoitetaan esim. *agronomi*, *gramofoni*, *invalidi*, *obligaatio*, *tempera- mentti* ja *parlamentaarinen*, nämä sanat on myös täsmälleen näin äännettävä. Vain siten menetellen voidaan toivoa kirjoitustavankin pysyvästi vakiintuvan. Niille, jotka ehkä oudoksuvat Airilan luettelon joitakin, nykyisestä sanoma- lehtikielenkäytöstä poikkeavia ohjeita (esim. tapauksissa *invalidi*, *obligaatio*), on syytä huomauttaa, että Airilan kanta

perustuu huolellisesti harkittuun kompromissiin ns. pituus-kannan ja ns. lyhyys-kannan välillä ja että on varottava häiritsemästä hyvässä käynnissä olevaa vakiintumisprosessia ehdottelemalla tai odottamalla nykytilanteessa mitään periaatteellisia muutoksia Airilan ohjeisiin, joiden takana on parhaiden asiantuntijain yksimielinen kannatus.

Viittaamme edelleen siihen, että kouluhallitus on viime kesäkuun 22. p:nä lähettämässään kiertokirjeessä antanut kustantajille nimenomaisen kehoituksen noudattaa prof. Airilan teoksen ohjeita oppi- ja lukukirjoja julkaistaessa, mikä siis merkitsee sitä, että mainitun teoksen

periaatteet ovat saaneet kouluhallituksen virallisen vahvistuksen.

Muissa maissa — ajateltakoon vain esim. Ruotsia, Englantia ja Yhdysvaltoja — on tavallista, että kaikki sivistyneet kansalaiset jo nuoresta pitäen totutetaan jokapäiväisiin tarpeisiinsa käsittelemään jotakin äidinkieltä oikeinkirjoitussanakirjaa. Ei vaadittane liikaa, jos meillä edellytetään, että ainakin suomen kielen opettajat hankkivat työvälineekseen pienen ohjesanakirjan siltä ainoalta, onneksi hyvin suppealta alalta, missä semmoinen oman oikeinkirjoituksemme piirissä on tarpeen.